

ОСНОВИ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ БАНКІВ

©2018 ЗВЕРУК Л. А.

УДК 336.71

Зверук Л. А. Основи стратегій управління активами і пасивами банків

У статті проаналізовано методологічні підходи та ключові характеристики сутності процесу управління активами і пасивами банків; визначено причини необхідності комплексного характеру управління, який спрямований на збалансування базових характеристик діяльності банку, оцінку його ринкової позиції, формування єдиної інформаційно-аналітичної та автоматизованої системи управління. Охарактеризовано поняття «стратегія управління активами і пасивами», яке включає набір принципів, інструментів і методів. Розглянуто складові механізми комплексного управління активами і пасивами, представлено групи методів управління. Досліджено сучасні стратегії управління активами і пасивами вітчизняних банків: стратегія комплексного управління, стратегія комбінованого управління та стратегічне управління з використанням економіко-математичних методів та прогнозування. На прикладі Укресімбанку проаналізовано застосування стратегічного управління із використанням ризик-менеджменту, моделей планування та прогнозування, розробки кризових сценаріїв.

Ключові слова: інструменти, методи, моделі управління, збалансована стратегія, комплексне управління, стратегічне управління.

Рис.: 2. Бібл.: 11.

Зверук Людмила Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Київський кооперативний інститут бізнесу і права (вул. Михайла Ломоносова, 18, Київ, 03022, Україна)

E-mail: mila_107@ukr.net

УДК 336.71

Зверук Л. А. Основы стратегий управления активами и пассивами банков

В статье проанализированы методологические подходы и ключевые характеристики сущности процесса управления активами и пассивами банков; определены причины необходимости комплексного характера управления, который направлен на сбалансирование базовых характеристик деятельности банка, оценку его рыночной позиции, формирование единой информационно-аналитической и автоматизированной системы управления. Охарактеризовано понятие «стратегия управления активами и пассивами», которое включает набор принципов, инструментов и методов. Рассмотрены составляющие механизма комплексного управления активами и пассивами, представлены группы методов управления. Исследованы современные стратегии управления активами и пассивами отечественных банков: стратегия комплексного управления, стратегия комбинированного управления и стратегическое управление с использованием экономико-математических методов и прогнозирования. На примере Укресимбанка проанализировано применение стратегического управления с использованием риск-менеджмента, моделей планирования и прогнозирования, разработки кризисных сценариев.

Ключевые слова: инструменты, методы, модели управления, сбалансированная стратегия, комплексное управление, стратегическое управление.

Рис.: 2. Библ.: 11.

Зверук Людмила Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Киевский кооперативный институт бизнеса и права (ул. Михаила Ломоносова, 18, Киев, 03022, Украина)

E-mail: mila_107@ukr.net

UDC 336.71

Zveruk L. A. The Fundamentals of the Bank's Asset and Liability Management Strategies

The article analyzes methodological approaches and key characteristics of the essence of the process of managing the assets and liabilities of banks; the reasons of necessity of complex character of management are determined, which is directed towards balance of basic characteristics of activity of bank, estimation of its market position, formation of a uniform information-analytical and automated management system. The concept of «asset and liability management strategy», which includes a set of principles, tools and methods, is characterized. Components of the mechanism of complex asset and liability management are considered, groups of management methods are provided. Current strategies of asset and liability management of national banks are explored: strategy of integrated management, strategy of combined management, and strategic management using economic-mathematical methods and forecasting. On the example of Ukreximbank, application of strategic management using risk management, models of planning and forecasting, development of crisis scenarios are analyzed.

Keywords: instruments, methods, management models, balanced strategy, integrated management, strategic management.

Fig.: 2. Bibl.: 11.

Zveruk Liudmyla A. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Kyiv Cooperative Institute of Business and Law (18 Mykhaila Lomonosova Str., Kyiv, 03022, Ukraine)

E-mail: mila_107@ukr.net

В умовах кризових явищ і нестабільності фінансового середовища, функціонування банківських установ залежить від ефективного управління їх активами і пасивами, що є пріоритетним завданням менеджменту банку та потребує створення відповідної системи інструментів і методів. Сучасний стан справ вимагає від банків використання таких методів управління, які б відповідали викликам фінансової глобалізації та інформаційного суспільства. Ефективність фінансового менеджменту банків багато в чому залежить від побудови науково обґрунтованого комплексного механізму та розробки су-

часної стратегії управління активами і пасивами для забезпечення оптимального співвідношення ризику і прибутковості. Аналіз сутності процесу та стратегій управління активами і пасивами дозволяє визначити основи для формування стратегічних підходів до управління активами і пасивами вітчизняних банків.

Криза світової фінансової системи виявила низку принципових невідповідностей фінансових методів та інструментів, які використовувались для управління активами і пасивами банків. З часом як змінилися завдання управління, так і модифікувались інструменти та методи регулювання структу-

ри балансу банківської установи. Вивчення сильних і слабких сторін методів та інструментів діючих стратегій управління активами і пасивами банків та на прями їх удосконалення набувають сьогодні особливої актуальності. Зрозуміло, що пошук нових підходів до формування сучасних стратегій неможливий без аналізу діючих стратегій та розуміння змісту процесу управління активами і пасивами банківських установ.

Сьогодні вихід банківської установи на новий рівень інноваційного розвитку та необхідність мінімізації втрат від реальних небезпек вимагає від менеджменту банку формування методологічного забезпечення процесу управління активами та пасивами, що потребує створення відповідної системи методів та інструментів. Значимість дослідження даного питання підтверджується тим, що у світовій міжнародній банківській практиці процес управління активами та пасивами та рівень його ефективності є важливим чинником підвищення фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості діяльності банку.

У практиці фінансового менеджменту банку управління активами і пасивами розглядається як одне із фундаментальних понять, хоча єдиної думки щодо визначення цього поняття в економічній літературі немає. Сутність процесу управління активами і пасивами банківської установи можна охарактеризувати як цілеспрямований процес постійного регулювання структури та динаміки активів і пасивів банку, спрямований на забезпечення економічної ефективності банку з позицій оптимізації ризику та забезпечення достатнього рівня ліквідності [1].

Більшість вчених, розглядаючи процес управління активами і пасивами, зосереджується на методах, які можуть бути використані при управлінні, зокрема, процентним ризиком. На думку авторів Джон Ф. Маршалл і Віпул К. Бансал, управління активами і пасивами є спробою мінімізувати схильність цінного ризику за рахунок витримування певних пропорцій між активами і пасивами для досягнення цілей фірми (наприклад, досягнення встановленого рівня доходів) з одночасною мінімізацією ризику банку. Такий вид управління ризиками полягає саме у знаходженні правильних співвідношень між балансовими активами та пасивами [2, с. 189].

Вчений Дж. Сінкі визначає процес управління активами і пасивами комерційного банку як скоординоване управління банківським балансом, яке бере до уваги альтернативні сценарії процентної ставки та ліквідності [3, с. 392]. Тобто увага зосереджується на методах управління чистою процентною маржею та гепом, а управління розглядається в площині впливу на них ризиків.

Особливо важливим на сучасному етапі є розгляд процесу управління активами і пасивами в рамках сформованої стратегії, яка знаходиться в системі стратегічного розвитку банку. До такого підходу

схиляються як зарубіжні, так і вітчизняні автори. Зокрема, П. Роуз відзначає, що управління активами і пасивами полягає у формуванні стратегії та здійсненні заходів, які приводять структуру балансу у відповідність з його стратегічними програмами [4, с. 126]. Вітчизняний автор Д. А. Ротар вказує, що сутність управління активами і пасивами полягає у формуванні стратегій та проведенні операцій, які приводять структуру балансу банку у відповідність до обраної банком політики. За даного підходу банки розглядають свої портфелі активів, зобов'язань та капіталу в нерозривній єдності як сукупний портфель, спрямований на досягнення визначеної мети [5].

Низка авторів визначає комплексність характеру процесу управління активами і пасивами, який забезпечує високий рівень організації банківської діяльності відповідно до міжнародних стандартів. Так, дослідник О. В. Литвинюк, вивчаючи сутність та значення комплексного управління активами та пасивами банківських установ, зауважує, що за допомогою нього досягаються оптимальні пропорції між видами, обсягами та строками до погашення активних та пасивних операцій й ліквідуються дисбаланси та забезпечується досягнення всіх поставлених стратегічних цілей, що є досить вагомим для ефективного функціонування як окремого банку, так і банківського сектора загалом [6]. Окрім цього, комплексність управління включає оцінку та облік фінансового стану та ринкової позиції банку, балансування базових параметрів діяльності, формування єдиного інформаційно-аналітичного поля банку та створення єдиної автоматизованої системи управління ресурсами [7].

Отже, підсумовуючи аналіз наукових підходів до сутності процесу управління активами і пасивами, зауважимо, що це один із ключових процесів у системі управління банком, якому притаманна комплексність та стратегічний характер і від ефективності здійснення якого залежить конкурентна позиція банку на фінансовому ринку.

У процесі управління активами і пасивами менеджмент банку ставить перед собою конкретні цілі (рис. 1).

Цілі визначають вихідні підходи та завдання розвитку банку. Основними завданнями, які вимагають прийняття рішень у процесі управління активами і пасивами, є: залучення максимально допустимого обсягу ресурсів та розміщення його в найприбутковіші активи; реагування на чутливість банківських інструментів до процентних ставок та ціноутворення; максимізація прибутку, скоригована на рівень ризиків; хеджування ризиків; коригування валютних позицій банку; збереження необхідного рівня ліквідності завдяки узгодженості по строках структури активів і пасивів банку та подальший розвиток банку на інноваційних засадах.

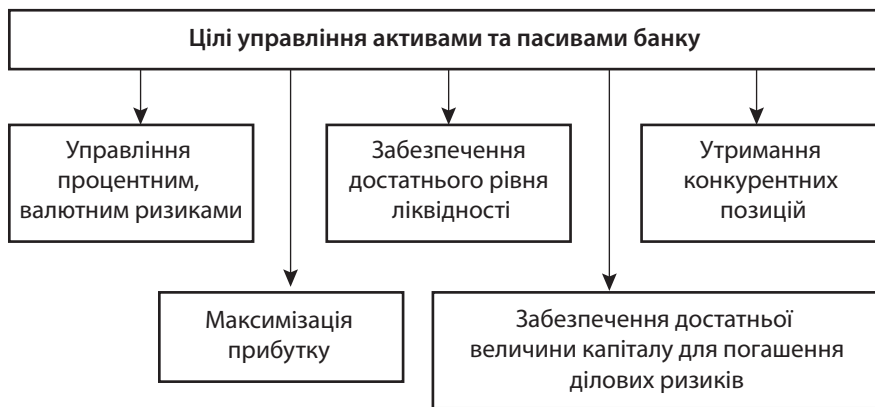

Рис. 1. Цілі управління активами і пасивами банку

Сьогодні в умовах фінансової нестабільності, щоб забезпечити стійке функціонування на конкурентному ринку фінансових послуг, банківським установам необхідно використовувати всі можливі стратегії, методи та інструменти управління активами та пасивами. За допомогою раціонально обраної стратегії управління активами та пасивами банківських установ досягається максимізація фінансового результату за умови прийняттого рівня ризику та можливість раціонального підходу до проблем управління ліквідністю.

Характеризуючи стратегію управління активами та пасивами банківської установи як поняття, зауважимо, що вона може представляти сукупність положень, що визначають основи управління діяльністю банку у сфері формування капіталу, залучення коштів, проведення активних операцій, надання торгово-посередницьких та інших послуг з метою забезпечення сталого розвитку банку [8]. Також під стратегією управління активами та пасивами можна розуміти набір принципів, програм та інструментів, використання яких у сукупності сприятиме досягненню й підтриманню оптимальної структури активів та пасивів банку з точки зору забезпечення необхідного для зростання власного капіталу рівня чистої процентної маржі та прийнятних ризиків в умовах впливу чинників зовнішнього середовища [9, с. 52]. Тому сам процес розробки та формування стратегії є балансуванням між внутрішніми можливостями банку та умовами зовнішнього середовища.

Аналіз практики банківської діяльності засвідчив, що в докризовому періоді використовувались три основні стратегії управління фінансовими ресурсами:

- 1) стратегія управління активами банку;
- 2) стратегія управління пасивами банку;
- 3) збалансоване управління активами та пасивами банку.

Під стратегією управління активами розуміють вектор розміщення власних і залучених коштів. Розміщення коштів повинно здійснюватися в активи,

які принесуть найвищий дохід за допустимого рівня ризику. Тому стратегія управління активами потребує виконання певних вимог до організації її проведення, зокрема накопичення банком високоліквідних активів, представлених якісним кредитно-інвестиційним портфелем. Окрім цього, ефективне управління активними операціями комерційного банку вимагає встановлення оптимального співвідношення залежності дохідності активів банку від частки залучених і запозичених коштів у структурі балансу.

Стратегія управління пасивами банків спрямована на вирішення проблем ліквідності та формування відповідного портфеля ресурсів шляхом залучення додаткових коштів на фінансовому ринку. Увага зосереджується на встановленні контролю над джерелами коштів банку. З цією метою банки можуть реструктуризувати пасиви в напрямку мінімізації витрат за залученими коштами, що дає змогу збільшити прибутки і капітал. Вибір оптимальних співвідношень між розмірами різних видів депозитних джерел і капіталом, які б забезпечували бажаний рівень стабільності фондів, дозволяє банкам надавати довгострокові кредити, які є високодохідними, але більш ризиковими і потребують довгострокових інвестицій. Для забезпечення бажаного обсягу, структури та рівня витрат за пасивами банки застосовують як цінові, так і нецінові методи управління залученими коштами [5].

Стратегія збалансованого управління полягає в тому, що банки розглядають свої портфелі активів і пасивів як єдине ціле. Спільне управління активами та пасивами дає банку інструментарій для формування оптимальної структури балансу та створення захисту від ризиків, викликаних збуреннями на фінансових ринках. Формування збалансованої стратегії визначається завданнями, які ставить перед собою менеджмент банку, основними з яких є:

- ✦ контроль за вартістю активів та зобов'язань у системі стратегічних цілей банку;
- ✦ координація в управлінні активами та пасивами з метою досягнення максимально позитивної різниці між доходами та витратами;

- ✦ управління ризиками, особливо процентним, валютним і ризиком ліквідності.

У практиці діяльності українських банків збалансована стратегія перетворилася на *стратегію комплексного управління активами та пасивами*. Запровадження даної стратегії було викликано посиленням глобалізаційних процесів у фінансовому секторі, а активізацією кредитної та інвестиційної діяльності. З розвитком кризових явищ у фінансовому секторі банки перейшли до використання індивідуального підходу в управлінні активами та пасивами, що породило стратегію комбінованого управління активами і пасивами [6]. Сучасний стан справ у банківському секторі, необхідність підвищення капіталізації та ліквідності банківських установ створили підґрунтя для впровадження *стратегічного управління активами і пасивами на основі використання економіко-математичних методів*. Тобто банківські установи при управлінні фінансовими ресурсами застосовують різноманітні стратегії управління активами та пасивами, комбінуючи та поєднуючи їх залежно від визначеної політики на ринку банківських послуг.

Головна ідея комплексної стратегії полягає в розумінні того, що і доходи, і витрати стосуються обох сторін банківського балансу. При цьому ціна кожної операції чи послуги має перевищувати витрати банку з її надання. Тобто політика банку повинна бути спрямована на максимізацію доходу та мінімізацію вартості банківських послуг як по активних, так і по пасивних операціях. Формування оптимальної структури активів і пасивів забезпечить максимальну позитивну різницю між дохідністю активів та витратами на залучення джерел фінансування.

Розглядаючи механізм комплексного управління активами та пасивами банку, зауважимо, що його складовими є: інструменти, об'єкт управління, система цілей, яка спрямована на конкретний результат управління (рис. 2). Аналіз наукових досліджень і практичної діяльності банківських установ засвідчує, що методи управління активами та пасивами банківських установ були направлені на управління окремими видами банківських ризиків. Проте виклики сьогодення привели до того, що в міжнародній банківській практиці намітилася позитивна тенденція вдосконалення методів та інструментів управління активами та пасивами.

Кількісний та якісний склад методів управління активами та пасивами багато в чому визначається інструментарієм, який при цьому застосовується. Методи управління активами та пасивами можна розподілити на дві групи: базові методи управління певним ризиком, методи моделювання структури балансу.

Базові методи управління певним ризиком – це такі методи управління активами та пасивами, які використовуються для управління конкретним ризиком, що виникає в процесі діяльності банку та

пов'язаний зі структурою активів і пасивів банку та її зміною. Можна виділити ризики управління, якими здійснюється: процентний ризик; валютний ризик; ризик ліквідності. Базові методи включають: управління гепом, управління дюрацією (імунізація балансу), структурне балансування, трансфертне ціноутворення, управління валютною позицією, хеджування, метод розривів ліквідності [10].

Методи моделювання структури балансу – це методи, які передбачають побудову моделі оптимального банківського балансу, тобто співвідношення активів і пасивів відповідає стратегічним цілям розвитку та враховує ризики. Дана група методів включає: метод структурно-вартісного аналізу, експертний метод, метод оптимального управління ресурсами банку, імітаційне моделювання. Як бачимо, ця група методів передбачає графічні, статистичні, математичні методи, що спрямовані на моделювання структури балансу для зниження встановлених параметрів ризиків.

Головною метою управління процентним ризиком є зниження впливу зміни у відсоткових ставках на вартість капіталу шляхом обмеження та скорочення розміру можливих збитків, які банк може понести за відкритими позиціями у зв'язку зі зміною ситуації на фінансових ринках. Метою політики управління процентним ризиком є встановлення основних критеріїв для керівництва щодо управління та контролю процентного ризику у банку.

З метою оцінки ступеня схильності бізнесу до процентного ризику (чутливість до коливань процентної ставки) проводиться аналіз розривів строкової структури процентних активів і пасивів, тобто геп-аналіз. Для визначення показника гепу всі активи та пасиви банку поділяються на такі групи:

- ✦ активи та пасиви, чутливі до зміни процентної ставки;
- ✦ активи та пасиви, нечутливі до зміни процентної ставки.

Активи та пасиви є чутливими до зміни процентних ставок протягом фіксованого проміжку часу, якщо виконується хоча б одна з таких вимог: дата перегляду плаваючої ставки перебуває в межах зафіксованого часового інтервалу; строк погашення настає в цьому інтервалі; термін проміжної або часткової виплати настає в цьому інтервалі [8].

Чутливість до процентних ставок можна розглядати двояко. Найчастіше цей термін використовується для опису такого ефекту, коли зміна ціни інструменту впливає на зміну його прибутковості. Інший підхід до проблеми чутливості процентних ставок використовується при аналізі активів і зобов'язань зі змінними або плаваючими процентними ставками. Ці інструменти реагують на зміну процентних ставок у тому сенсі, що коли ринкові ставки зростають, платежі по чутливих до процентних ставок активах і вартість чутливого до ставок зобов'язання також

Рис. 2. Механізм управління активами і пасивами банку

підвищуються. При такому підході ступінь чутливості до процентних ставок визначається ступенем, з яким процентні ставки інструменту допускають корекцію, і швидкістю такої корекції. До нечутливих активів та зобов'язань належать такі доходи та витрати, які протягом фіксованого часового інтервалу не залежать від зміни процентної ставки на фінансовому ринку.

Розглядаючи практику управління процентним і валютним ризиками конкретного банку, наприклад Укресімбанку, бачимо, що в системі управління цей сегмент займає вагомую частину. Процес управління ризиками даного банку включає чотири етапи: ідентифікація ризику, його джерел та сфер ризику; оцінка рівня ризику, мінімізація чи обмеження ризику до прийнятних рівнів, постійний моніторинг ризикових позицій. Чутливість консолідованого звіту банку про фінансові результати відображає вплив припустимих змін у процентних ставках на чистий процентний дохід за рік, що визначається на основі плаваючої процентної ставки за неторговими фінансовими активами та фінансовими зобов'язаннями, які є наявними на відповідну звітну дату [11].

Управління процентним ризиком спрямоване на забезпечення перевищення процентних доходів над процентними витратами в сумі, необхідний для виконання Укресімбанком зобов'язань з виплати процентів, підтримання ризиків ліквідності та достатності капіталу в межах, прийнятних для діяльності банку. Управління валютним ризиком спрямоване на забезпечення перевищення притоку грошових коштів в іноземній валюті над відтоком грошових коштів в іноземній валюті в сумі, прийнятній для банку та необхідній для підтримання ризиків ліквідності та достатності капіталу. Для здійснення управ-

ління процентним і валютним ризиками менеджмент Укресімбанку здійснює такі заходи:

- ✦ встановлює цільове, тобто оптимальне чи прийнятне для банку; критичне, або небажане, але яким можна управляти; та граничне, що вимагає негайної корекції, ключові значення процентного або валютного ризиків;
- ✦ постійно моніторить фактичні ключові показники процентного або валютного ризиків;
- ✦ запроваджує ефективні заходи, якщо показники процентного чи валютного ризиків сягають їх критичного або граничного значення.

Основний інструментарій управління активами та пасивами Укресімбанку включає інформаційні системи, моделі планування, аналіз і оцінку сценаріїв, системи прогнозування, фінансові огляди та спеціальні звіти. Системи оцінки ризиків та система підготовки звітності Укресімбанку оцінюються за допомогою методів, які ґрунтуються як на очікуваних збитках, що, імовірно, виникнуть за звичайних обставин, так і непередбачуваних збитках, що є попередньою оцінкою остаточних фактичних збитків на основі статистичних моделей [11]. У моделях використовуються імовірності, отримані з історичного досвіду та скориговані на зміни економічного середовища.

Менеджмент банку прогнозує кризові сценарії, що можуть виникнути в результаті надзвичайних подій, навіть якщо імовірність настання їх дуже низька, але можлива. Здійснюється тестування моделей управління активами та пасивами на основі даних попередніх періодів та перевірка їх адекватності сучасним умовам.

Моніторинг і контроль ризиків у процесі управління активами та пасивами здійснюється на основі лімітів, установлених банком. Ці ліміти відображають бізнес-стратегію та ринкове середовище Укрес-

сімбанку, а також рівень ризику, який банк готовий прийняти. У процесі управління здійснюється контроль та оцінка загальної здатності банку протистояти всім типам ризиків та в усіх видах діяльності.

Важливою умовою ефективної реалізації стратегії управління активами та пасивами банків є створення раціональної організаційної структури та єдиного інформаційно-аналітичного поля, що забезпечить інтегрування структурних елементів всіх рівнів у бізнес-процеси. В Укресімбанку загальну відповідальність за встановлення та затвердження цілей у сфері управління ризиками та капіталом несе Наглядова рада. За управління ризиками відповідають такі колегіальні органи та структурні підрозділи, як Правління, Комітет з питань управління активами і пасивами (КУАП), Кредитний комітет, Комітет роздрібного бізнесу, структурні підрозділи за напрямом ризик-менеджменту, Управління казначейства, Управління цінних паперів, Управління внутрішнього аудиту, Управління активами та пасивами [11]. На всіх рівнях у системі управління складаються та розповсюджуються спеціальні звіти щодо ризиків з метою забезпечення доступу всіх підрозділів до детальної, необхідної та актуалізованої інформації. Так, КУАП щомісячно отримує інформацію стосовно структури балансу, достатності капіталу, дотримання лімітів і показників, встановлених КУАП, а також стосовно договірних зобов'язань банку, а Правління щоквартально отримує детальний звіт про ризики.

Таким чином, створений менеджментом Укресімбанку механізм комплексного управління активами та пасивами дозволяє запроваджувати стратегічне управління з використанням економіко-математичних методів та математичного моделювання.

ВИСНОВКИ

Кризові явища у фінансовому секторі змусили банки перейти від стратегії управління активами та пасивами до комплексного управління активами та пасивами, спрямованого на оцінку ринкової позиції банку, збалансування основних показників діяльності, формування єдиного інформаційного поля та автоматизованої системи управління. Динамічні зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі вимагають від менеджменту банку проводити модифікацію методів та інструментів управління, а отже, формувати та запроваджувати нові стратегії управління активами та пасивами. Використання індивідуального підходу в управлінні активами та пасивами породило стратегію комбінованого управління, а необхідність підвищення капіталізації та ліквідності банківських установ створили підґрунтя для впровадження стратегічного управління активами та пасивами на основі використання економіко-математичних методів. Сьогодні банківські установи в управлінні застосовують різноманітні стратегії управління активами та

пасивами, комбінуючи і поєднуючи їх залежно від обраного стратегічного напрямку розвитку банку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Шварц О. В. Управління активами і пасивами банку як фактор забезпечення фінансової стійкості. *Фінансовий простір*. 2015. № 2. С. 145–149.
2. Маршалл Дж. Ф., Бансал В. К. Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям. М.: ИНФРА-М, 1998. 784 с.
3. Синки Д. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг. М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. 1017 с.
4. Роуз П. С. Банковский менеджмент: предоставление финансовых услуг / пер. с англ. М.: Дело Лтд., 1995. 743 с.
5. Ротар Д. А. Концептуальні основи формування стратегій управління активами і пасивами банківських установ та напрямів їх оптимізації. *Молодий вчений*. 2014. № 6 (2). С. 18–21.
6. Литвинюк О. В. Методичні підходи до визначення основних етапів розвитку процесів управління активами та пасивами банківських установ України. *Молодий вчений*. 2014. № 7 (2). С. 41–44.
7. Довгань Ж. Основи комплексного управління активами і пасивами банку. *Світ фінансів*. 2008. № 2. С. 64–70.
8. Макаренко Ю. П., Хоруженко А. А. Управління активами та пасивами комерційного банку з метою підвищення ефективності їх використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 66–70.
9. Жердецька Л. В., Кузнєцова Л. В., Литвинюк О. В. Формування системи управління активами та пасивами банків у сучасних умовах. Одеса: ОНЕУ; Атлант, 2016. 402 с.
10. Шварц О. В. Удосконалення інструментарію управління активами і пасивами банку в умовах фінансової нестабільності. *Світ фінансів*. 2011. № 4. С. 33–39.
11. Річна консолідована фінансова звітність за 2017 рік ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України». URL: https://www.eximb.com/upload/app_links/2017-UkrEximBank-Consolidated-FS_Ukr-NBU.pdf

REFERENCES

- Dovhan, Zh. "Osnovy kompleksnoho upravlinnia aktyvamy i pasyvamy banku" [Fundamentals of integrated asset and liability management of the bank]. *Svit finansiv*, no. 2 (2008): 64-70.
- Lytvyniuk, O. V. "Metodychni pidkhody do vyznachen-nia osnovnykh etapiv rozvytku protsesiv upravlinnia aktyvamy ta pasyvamy bankivskykh ustanov Ukrainy" [Methodical approaches to determining the main stages of the process of asset and liability management of banking institutions of Ukraine]. *Molodyi vchenyi*, no. 7 (2) (2014): 41-44.
- Makarenko, Yu. P., and Khoruzhenko, A. A. "Upravlinnia aktyvamy ta pasyvamy komertsiinoho banku z metoiu pid-vyshchennia efektyvnosti yikh vykorystannia" [Asset and Liability Management of a commercial bank in order to increase the efficiency of their use]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 24 (2017): 66-70.
- Marshall, Dzh. F., and Bansal, Vipul K. *Finansovaya inzheneriya. Polnoye rukovodstvo po finansovym novovvedeniyam* [Financial engineering. A comprehensive guide to financial innovation]. Moscow: INFRA-M, 1998.

"Richna konsolidovana finansova zvitnist za 2017 rik PAT «Derzhavnyi eksportno-importnyi bank Ukrainy»" [Annual Consolidated Financial Statements for 2017 PJSC "State Export-Import Bank of Ukraine"]. https://www.eximb.com/upload/app_links/2017-UkrEximBank-Consolidated-FS_Ukr-NBU.pdf

Rotar, D. A. "Kontseptualni osnovy formuvannya stratehii upravlinnia aktyvamy i pasyvamy bankivskykh ustanov ta napriamy yikh optymizatsii" [Conceptual bases of formation of strategies of asset and liability management of banking institutions and directions of their optimization]. *Molodyi vchenyi*, no. 6 (2) (2014): 18-21.

Rouz, P. S. *Bankovskiy menedzhment: predostavleniye finansovykh uslug* [Bank management: the provision of financial services]. Moscow: Delo Ltd., 1995.

Shvarts, O. V. "Udoskonalennia instrumentarii upravlinnia aktyvamy i pasyvamy banku v umovakh finansovoi nestabilnosti" [Improvement of the instruments of asset and liability management of the bank in conditions of financial instability]. *Svit finansiv*, no. 4 (2011): 33-39.

Shvarts, O. V. "Upravlinnia aktyvamy i pasyvamy banku yak faktor zabezpechennia finansovoi stiiikosti" [Managing Assets and Liabilities of the Bank as a Factor for Ensuring Financial Stability]. *Finansovyi prostir*, no. 2 (18) (2015): 145-149.

Sinki, D. *Finansovyy menedzhment v kommercheskom banke i v industrii finansovykh uslug* [Financial management in a commercial bank and in the financial services industry]. Moscow: Alpina Biznes Buks, 2007.

Zherdetska, L., Kuznietsova, L., and Lytvyniuk, O. *Formuvannia systemy upravlinnia aktyvamy ta pasyvamy bankiv u suchasnykh umovakh* [Formation of asset management system and liabilities of banks in modern conditions]. Odesa: ONEU; Atlant, 2016.